

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

bygning kommer statens overtagelse ind som yderste værn i henhold til loven.

Lovens ordning har i de forløbne år virket med meget beskedne midler. I løbet af de første 25 til 30 af lovens virkeår anvendtes der således mindre end 50.000 kr. årligt til landets bygningsfredningsforanstaltninger overhovedet. I de senere år er bevillingerne til bygningsfredningsarbejdet blevet væsentligt forhøjet, men dog næppe mere end til at opveje omkostnings- og prisstigningerne siden 1918.

Ved administrationen af loven er fredninger i klasse A kun gennemført i sparsomt omfang, og disse fredninger tør siges at nyde megen respekt fra alle sider. Hvad fredning i klasse B angår, forholder det sig noget anderledes. Ønskes et fredet hus, hvad enten det er fredet i klasse A eller B, nedrevet, kan bevaring sikres, hvis det offentlige erhverver ejendommen, men fredningsmyndighederne kan ikke hindre, at B-fredede huse ombygges og vanrøgtes, og følgen er, at en ejer, om han vil, kan bringe B-fredede huse i en sådan forfatning, at en erhvervelse med bevaring og istandsættelse for øje i praksis bliver uigennemførlig. Reelt er B-fredningen således kun et svagt værn.

I dag, hvor presset mod smukke ældre bygningsværker — beliggende, som de ofte er det, i centrum af vore gamle byer — er meget stærkt, må det være af største betydning, at mulighederne for at bevare de værdifulde levn af vor nationale arv af tidligere generationers bygningsværker nu søges forbedret. Ikke mindst med henblik på de kommende års storbyggerier i hovedstaden og de mange af vore købstæder er det nødvendigt at tilvejebringe et forsvarligt værn for de bevaringsværdige gamle bygninger.

Der har i de senere år i vide kredse af befolkningen både i byerne og på landet været stærkt voksende interesse og forståelse for bevaringsbestrebelsene. I adskillige af vore købstæder, lad mig til eksempel nævne Haderslev, Ribe, Mariager, Tønder og Odense, er der dannet byforeninger eller oprettet private fonds med bevaring af arkitektoniske minder for øje. Flere af disse lokale institutioner har taget initia-

tiv til udarbejdelse af bevaringsplaner og hensyntagende saneringsplaner, ligesom man i det omfang, det er lykkedes at skaffe de fornødne midler, har gennemført restaerings- og istandsættelsesarbejder af enkelte bygninger, der nu som f. eks. i Odense indgår som vigtige bestanddele af det byarkitektoniske særpræg. Denne befolkningens umiddelbare interesse for bevaringen af kulturminde, hvis ødelæggelse er et nationalt tab, må det være statens for mange indlysende opgave at imødekomme og støtte.

Disse forhold er baggrunden for fremsættelsen af det foreliggende forslag til revision af bygningsfredningsloven af 1918. Forslaget følger de hovedlinjer, som de politiske partier dengang var enige om, og indeholder en udbygning af den gældende ordning på de punkter, hvor lovens muligheder for sikring af fredningerne har vist sig utilstrækkelige.

Forslaget går derfor — ud over en redaktionel modernisering — for det første ud på, at der oprettes en fond, statens bygningsfredningsfond, der i størst mulig udstrækning skal varetage statens opgaver som garant for bevaringen af vore gamle bygninger. Til varetagelse af disse opgaver, hvis karakter nærmere omtales i bemærkningerne til lovforslaget, har man fra bygningsfredningsmyndighedernes side skønnet at ville få behov for i hvert fald 400.000 kr. årligt. Dette beløb tænkes anvendt til overtagelse af nedrivningstruede, fredede ejendomme, istandsættelse af overtagne bygninger samt som tilskud til istandsættelse af fredede bygninger i øvrigt ud over hele landet. Beløbets størrelse må derfor forekomme moderat ikke mindst på baggrund af det høje prisniveau for faste ejendomme og de store priser på bygningsarbejder. Det må derfor også forudsættes, at der i givet fald vil kunne blive tale om, at statskassen som sådan må træde til, såfremt større fredede bygningsværker forlanges nedrevet eller trues af uopretteligt forfald. Jeg tænker i denne forbindelse bl. a. på historiske herregårdsbygninger, private slotte og pålæer og lignende. Sådanne situationer må man dog formode vil være relativt fåtallige. Derimod er de talrigere mindre ejendomme, som enkeltvis repræsenterer mere beskedne kapitalværdier, i højere grad udsat, og